

Litteraturnyt

SAMLEDE FREMSTILLINGER OG STØRRE TIDSPERIODER

Ning de Coninck-Smith, Mogens Rüdiger og Morten Thing (red.): *Historiens Kultur. Fortælling – Kritik – Metode. Tilegnet Niels Finn Christiansen*. (Museum Tusulanums Forlag, 1997). 336 s., 250 kr.

Det er jo med festskrifter som med en pose blandede bolsjer – indholdet kan være mere eller mindre dragende, og hvad den ene synes om, vælger den anden fra. Derfor er det som regel også en umulig opgave at *anmelde* festskrifter. I dette tilfælde er der tale om en samling for det meste læseværdige gaver til Niels Finn Christiansen, 60-årig københavnsk historiker med hovedinteresse i arbejderbevægelsens historie. Han har haft – og har – udstrakt studenterappel som lærer og vejleder og en venne- og kollegakreds af efterhånden velmeritede og ofte velskrivende folk. Antologiens forfattere har for de flestes vedkommende en baggrund i den traditionskritik, som udfoldede sig i foreningen *Kritiske Historikere* ved det københavnske historie-institut i 1970'erne og en del af 1980'erne, men der er også enkelte udenlandske bidragydere – og sågar en udenbys.

Redaktørerne forklarer titlen *Historiens Kultur* med, at historiens kultur er et udtryk for mangfoldighed, er en smeltedigel og har dermed legitimeret projektets egen mangfoldighed. Det er et ægte festskrift på den måde, at mange af bidragyderne direkte eller indirekte relaterer deres bidrag til festens genstand – som fx parret Grethe Jensen og

Benito Scocozza, der får deres fortælling om fæstebonden Jens Pedersen fra Vanløse i 1620'erne og 1630'erne relateret til fødselarens bopæl. Men i øvrigt skriver alle 17 deltagere om emner, som kan siges at være affødt af deres egen forskning. Det vil føre for vidt at remse hele indholdsfortegnelsen op. Hovedparten af emnerne har deres tyngdepunkt i tiden 1850-1950, hvortil kommer nogle metodisk-teoretiske artikler, bl.a. det der vel er den kendte engelske *History Workshop*-historiker Raphael Samuels sidste arbejde, en kritisk diskussion af Fred Inglis' Raymond Williams-biografi.

Det er et tidens tegn, at man har lagt vægt på det fortællende og formidlende i antologien. Redaktørerne formulerer dette i forordet på denne måde: »Uvægerligt bragte og genanbragte medieeksplosionen og firsernes tilbagerulning af historiekritikken *fortællingen* og formidlingen ind i fornyelsen af den historiske metode. Her står vi i dag. Med et ideal af en historieforskning, der ikke kun definerer videnskabeligheden i kraft af kritikken og den systematiske metode, men netop har et billede af historievidenskaben som en proces. Den involverer metode, kritik og fortælling, hvor engagementet og et valgt værdisæt ikke står i modsætning til historieforskningens krav om at sige noget, som er sandere end noget andet. Engagementet er et uomgængeligt led i det at vælge og fravælge i forståelsen af fortiden ...« (s. 7). Det turde være en ganske præcis karakteristik af, hvor mange midaldrende

historikere (denne anmelder inklusive), fagligt socialiseret i halvferdsernes turbulente miljø på de historiske institutter, står i dag. Og derved bliver dette festskrift måske alligevel noget andet og mere end blot en pose blandede bolsjer, nemlig et signalement af en markant del af en historikergeneration.

Festskriftet indeholder tillige den obligatoriske og nyttige bibliografi (ved

Anette Eklund Hansen) over festens genstandsproduktion. Men at man har ladet sig forlede til at lade den omfatte en alfabetisk oversigt efter første bogstav i titlen (hvorved bl.a. nogle nekrologer opføres under afdødes fornavn), kan vist kun være udtryk for ukritisk benovelse over tekstbehandlings muligheder.

Jens Chr. Manniche

OLDTID OG MIDDELALDER

Christoph Anz: *Gilden im mittelalterlichen Skandinavien*. Veröffentlichungen des Max-Planck-Instituts für Geschichte, 139. (Vandenhoeck & Ruprecht, 1998). 326 s., 72 DM.

Tyske forskere har ofte anvendt det skandinaviske retsmateriale fra middelalderen med henblik på at belyse gamle germanske institutioner. Herunder falder også de skandinaviske gildeskråer, det vil sige vedtægter for gilder og lav, som ikke mindst for Danmarks vedkommende er bevaret i stort tal. I Max Pappenheims berømte afhandling fra 1885 om *Die altdänischen Schutzgilden* var gilderne bærere af den såkaldte germanske kontinuitet, hedenske i oprindelse og præget af gode, gamle germanske skikke. Pappenheim kunne slet ikke godtage Wildas synspunkt fra 1832, at gilderne skulle være præget af den kristne broderskabstanke; det var blodhæven som germansk institution, man kunne spore.

Christoph Anz' afhandling om de danske, norske og svenske gilder i middelalderen former sig overordnet som et opgør med denne tolkning. Anz pointerer, hvor meget den gamle teori var led i

en national og politisk opfattelse, men hvad vigtigere er, han tilbageviser også de kildemæssige belæg for tolkningen. Den tolkning, der i stedet fremsættes, er, at de skandinaviske gilder alle er præget af det gildevæsen, som mødes i de frankiske egne fra Karl den Stores tid, og som allerede da var kristent influeret. Det kan nævnes, at den anerkendte norske historiker Alexander Bugge i sin tid endte med at hælde til samme opfattelse.

Anz har skrevet sin dissertation under tilsyn af Otto Gerhard Oexle i Göttingen. Denne har i en årrække argumenteret for en nytolkning af middelalderens gruppedannelser, som han kalder det. Ved at undersøge bindemidlerne for en gruppe mere principielt har Oexle søgt at tilvejebringe et teoretisk apparat for udforskningen af disse. For Oexle er middelalderens gilder frie sammenslutninger, som var kendetegnet ved edsafleggelse ved indtrædelse i gildet. Fællesskabet blev opretholdt og løbende vedligeholdt ved handlinger som fælles ihukommelse af de døde, årlige gildesfester og ved den fredsbevarende indsats, som fællesskabets beskyttelse gav medlemmerne. Denne grundstruktur del-